

NATUURVISIE 2019

HOF VAN LIMBURG

Natuurmonumenten

Colofon

Realisatie

Ecologisch adviesbureau Stachys

In opdracht van Natuurmonumenten

Noordereinde 60

Postbus 9955

1243 ZS 's-Graveland

T (035) 655 99 33

www.natuurmonumenten.nl

Samenstelling

Iris Niemeijer (Auteur, Ecologisch Adviesbureau Stachys)

Gaby Bollen (Ecoloog, Limburg Natuurmonumenten)

Frans Reijnen (Coördinator Natuurbeheer, Zuid-Limburg Natuurmonumenten)

Omslag

Hof van Limburg

Foto: Iris Niemeijer

Het is niet toegestaan gegevens uit dit rapport over te nemen zonder toestemming van Vereniging Natuurmonumenten

Dit rapport kan als volgt worden aangehaald: Natuurvisie Hof van Limburg 2019-2037

Natuurvisie Hof van Limburg

Voorwoord

Misschien heeft u nog niet eerder van het natuurgebied Hof van Limburg gehoord? Misschien kent u het als direct omwonende juist heel goed en geniet u er regelmatig van? Aan de noordzijde van Geleen kunt u het Hof van Limburg gemakkelijk vinden dichtbij de woonwijk Lindenheuvel en winkelboulevard Gardenz. Dit natuurgebied is zo'n 20 jaar geleden nieuw aangelegd als parkachtig gebied en is toen ook door de gemeente aan Natuurmonumenten overgedragen.

Natuurmonumenten maakt voor al haar gebieden een natuurvisie met een doorkijk van 18 jaar: het beheren van natuurgebieden is immers lange termijnwerk, Een natuurvisie draagt bij aan de continuïteit en de kwaliteit van het beheer, tevens worden de keuzes rondom beheer en recreatie beargumenteerd en vastgelegd. Voor het Hof van Limburg was het nu tijd om een eerste natuurvisie op te stellen, het resultaat ligt voor u!

Zoals u ziet is het een beknopte natuurvisie geworden, omdat het natuurgebied niet heel groot is (36 ha), er nog weinig gegevens over flora en fauna bekend zijn en cultuurhistorie niet speelt in dit nieuw ontwikkelde gebied. Recreatie daarentegen speelt wel een grote rol in Hof van Limburg, evenals de inzet van vrijwilligers en de samenwerking met de gemeente Sittard-Geleen. Ter voorbereiding van deze natuurvisie is in 2019 tevens een eerste kwaliteitstoets (evaluatie, terugblik) van het beheer van Hof van Limburg uitgevoerd en verwerkt.

We wensen u veel leesplezier met deze natuurvisie voor Hof van Limburg en nemen u al lezend mee de toekomst in. Maar nog belangrijker is dat we wensen dat u tijdens uw wandelingen door Hof van Limburg en haar omgeving de komende jaren kunt zien dat de natuur zich positief blijft ontwikkelen. Daarbij spelen de vele vrijwilligers en helpende handen een grote rol, daar is Natuurmonumenten dankbaar voor.

Nico Altena

Landsdeelmanager Zuid

Natuurmonumenten

Deze Natuurvisie Hof van Limburg is vastgesteld op 28 november 2019

Terreingegevens

Planeenheid	Hof van Limburg
Gebiedsnummer	413
Eigenaar	Vereniging Natuurmonumenten
Oppervlakte	36 ha.

Provincie	Limburg
Waterschap	Waterschap Limburg
Gemeente	Sittard-Geleen
Coördinaten	333.0-333.6; 184.4-185.7

Landsdeel	Zuid
Beheereenheid	Zuid-Limburg
Gebiedsmanager	C. Burger
Eerste aankoop	2000

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Inhoudsopgave	5
1. Gebiedsbeschrijving	6
2. Toekomstvisie op hoofdlijnen	7
2.1 Visie op landschapsschaal	7
2.2 Ontwikkelingen op landschapsschaal	7
2.3 Status van het gebied	8
2.4 Landschapstype en beheerstrategie	9
2.5 Toekomstvisie	10
3. Visie op natuur	11
3.1 Inleiding	11
3.2 N04.02 Zoete plas	12
3.3 N12.02 Kruiden- en Faunarijk grasland	13
3.4 N14.03 Haagbeuken en essenbos en N15.02 Dennen- eiken en beukenbos	14
3.5 L01.01 Kleine poel en historisch water	16
3.6 E01.02 Recreatieterrein en -gebouw	16
3.7 Toetsbare doelen en monitoring	17
4. Visie op recreatie	18
5. Uitvoering	18
5.1 Samenwerkingspartners	18
5.2 Vrijwilligers in beheer	19
5.3 Maatregelentabel	20
Literatuur	21
Bijlage: verslag informatiebijeenkomst	22

1 Gebiedsbeschrijving

Hof van Limburg ligt boven Geleen, tussen de Urmonderbaan en de wijk Lindenheuvel. In het westen grenst Hof van Limburg aan de Burgemeester Lemmerstraat met daarachter het DSM-terrein. Het gebiedje beslaat 36 hectare. Het is ontstaan als compensatie voor de winkelboulevard Gardenz en in 2000 door de toenmalige gemeente Geleen aan Natuurmonumenten verkocht. Het gebied bestaat uit vrij nieuwe natuur die nog niet ontwikkeld is; weilanden, bosaanplant en water. De bewoners van de wijk Lindenheuvel beschouwen het als een groot park waarin gewandeld en gefietst kan worden. Het is aaneengesloten; de twee losse delen op de kaart zijn in werkelijkheid verbonden door grond die eigendom is van de gemeente Sittard-Geleen.

Op kaart 1 is de ligging van Hof van Limburg in het landschap te zien.

Kaart 1: Hof van Limburg. De blauw omrande percelen zijn eigendom van Natuurmonumenten

2 Toekomstvisie op hoofdlijnen

2.1 Visie op landschapsschaal

Hof van Limburg werd sinds de verwerving beschouwd als een kleine *stepping stone* tussen Grasbroek en Geleenbeekdal, grofweg tussen de natuurgebieden ten noorden en ten zuidwesten van Geleen. Ofschoon het een moeilijke verbinding bleek te zijn, doorsneden met enkele gevaarlijke drukke wegen, vonden dieren toch hun weg van en naar Hof van Limburg. Opvallende dieren als reeën, vossen en dassen worden af en toe door buurtbewoners in Hof van Limburg gezien.

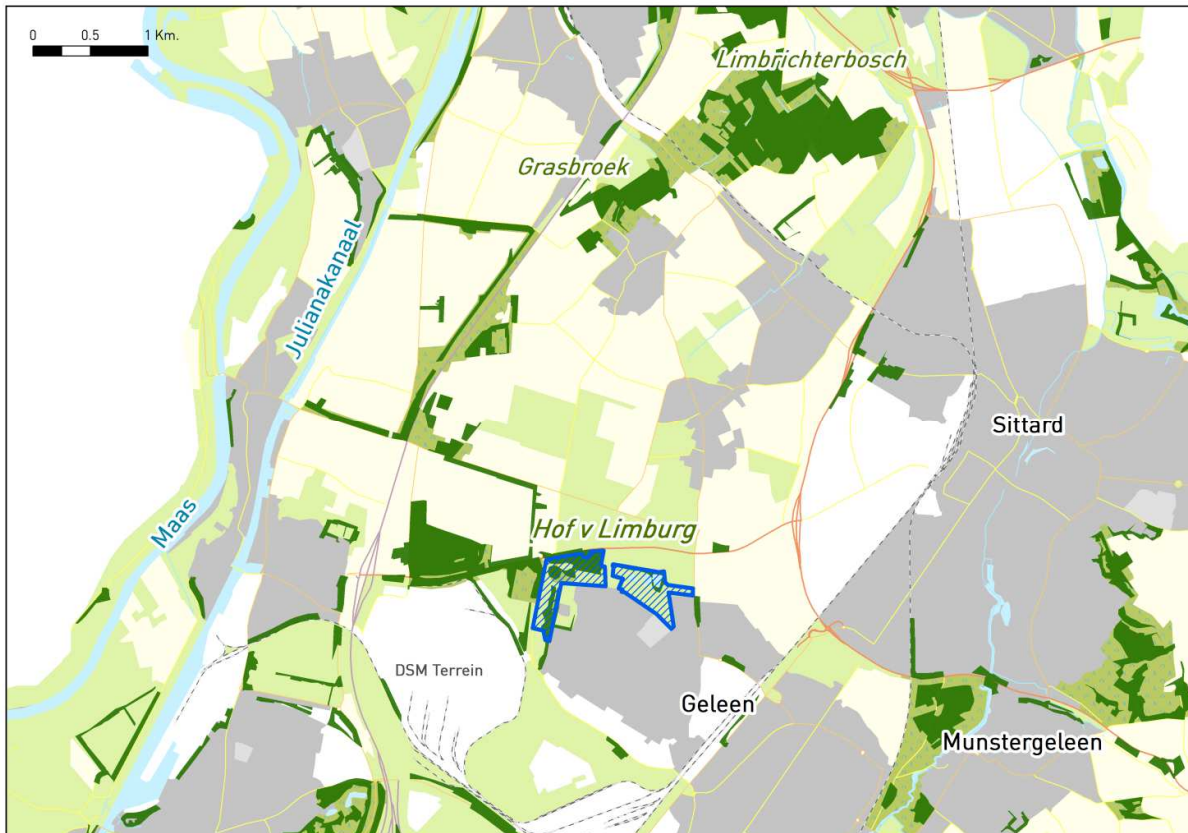
2.2 Ontwikkelingen op landschapsschaal

Op de Heksenberg zijn er plannen om een nieuwe campus van DSM te bouwen. De omgeving is erop tegen. Mocht dit toch doorgaan dan verdwijnt het groene verbindingskarakter van de Heksenberg.

Het beboste deel van het DSM-industrieterrein aan de westkant van de Burgemeester Lemmenstraat gaat op termijn waarschijnlijk plaatsmaken voor verdere uitbreiding van het industrieterrein.

Met het verdwijnen van drie groene gebieden rondom Hof van Limburg (eventueel Heksenberg, parkzone tussen Geleen en Sittard, groene deel DSM-terrein) raakt Hof van Limburg geïsoleerd van de natuurgebieden in de (wijde) omgeving. De houtwal naast de Heksenberg is de enige overgebleven verbinding, mits dieren bereid zijn de Urmonderbaan over te steken. De functie van Hof van Limburg als *stepping stone* dreigt hiermee verloren te gaan.

Kaart 2: Hof van Limburg als stepping stone. Tussen Sittard en Geleen wordt nu een ziekenhuis gebouwd. Dit ziekenhuis is nog niet ingetekend op kaart 2 maar de bebouwing tussen Geleen en Sittard is hiermee volledig aaneengesloten

2.3 Status van het gebied

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

De provincie Limburg heeft het landschap onderverdeeld in drie groepen;

Goudgroene natuurzones: Omvat alle prioritare natuurgebieden zowel vanuit recreatief-toeristisch oogpunt als vanuit ecologie en landschap gezien inclusief de daarvoor aan te leggen nieuwe natuur. Natura2000 gebieden vallen onder goudgroene natuur. Aankoop- en inrichtingsgelden blijven voor een groot deel gesubsidieerd.

Zilvergroene natuurzones: Omvat de rest van de bestaande en nieuwe natuur en agrarische beheersgebieden voor zover gelegen in de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Realisatie van nieuwe natuur en beheer wordt slechts voor 50% gesubsidieerd.

Bronsgroene landschapszones: Omvat alle prioritare landschapszones buiten de EHS. Er is hier geen overheidssubsidie voor aankoop of inrichting van nieuwe natuur.

De goudgroene en zilvergroene natuurzones samen vormen de EHS oftewel het Natuurnetwerk Nederland. De ecologische hoofdstructuur is dus in afgeslankte vorm blijven bestaan. Inrichting van nieuwe natuur vindt vooral plaats in goudgroene zones.

Hof van Limburg is onderdeel van de zilvergroene natuurzones. In het verlengde van de zilvergroene natuurzone is Hof van Limburg een *stepping stone* tussen bos- en natuurgebieden Daniken, Absbroekbos, de Heksenberg, Graetheide, het Limbrichterbos en de Grensmaas.

Landschapspark De Graven

In de visie van landschapspark De Graven maakt Hof van Limburg deel uit van het zogenaamde middengebied. Dit middengebied vormt de cruciale schakel tussen het zuidoostelijk en noordwestelijk deelplangebied van De Graven. Overeenkomstig het POL voorziet het integraal ontwikkelingsplan van De Graven ook in het realiseren van een groen en multifunctioneel middengebied met een belangrijke verbindingfunctie tussen de recreatieve routestructuren van de zandgronden ten westen van Sittard-Geleen en de hellingen in het oosten.

Versterking recreatieve en toeristische dooradering

De aanleg van Hof van Limburg is een belangrijke stap geweest op weg naar de realisering van een recreatieve en toeristische route van het heuvelland naar de zandgronden en de Grensmaas, midden door het stedelijk gebied. Een groen en recreatief aantrekkelijk gebied, is ook van belang voor Landschapspark De Graven.

Natuur bij de stad

Hof van Limburg realiseert ook een duurzame groene afronding van het bedrijventerrein van de DSM en de woonwijk Lindeheuvel. Dit betekent dat een aantrekkelijk uitloopgebied ontstaat voor de inwoners van Sittard-Geleen en in het bijzonder voor de omringende wijken. De aanleg van bos en natuur bij de stad komt tegemoet aan de steeds groter wordende behoefte om in de natuur te recreëren. Gebieden als Hof van Limburg ontlasten de kwetsbare natuur elders.

DSM NL Services BV

In het gebied liggen ook enkele percelen die eigendom zijn van DSM NL Services BV maar die door Natuurmonumenten beheerd worden.

2.4 Landschapstype en beheerstrategie

Hof van Limburg is ingedeeld bij het landschapstype Urbane gebieden. De beheerstrategie is 'half natuurlijk'. Kernpunten van de beheerstrategie 'half-natuurlijk landschap' zijn hieronder vermeld waarbij de toepasbaarheid en vertaling ervan voor het Hof van Limburg in cursief staan vermeld:

- Spontane landschapspatronen, door natuurlijke processen bepaald;

In Hof van Limburg is géén sprake van spontane landschapspatronen, door natuurlijk processen bepaald.

- Mate van openheid wordt bepaald door de mens;

De mate van openheid wordt in Hof van Limburg door de mens bepaald.

- Natuurlijk levensgemeenschappen zijn grotendeels spontaan, exoten kunnen voorkomen;

De aangetroffen levensgemeenschappen zijn voor een deel natuurlijk of grotendeels spontaan; de kruidlaag in de bossen en wateren en een deel van de kruiden in de graslanden zijn spontaan opgekomen. De bomen in de bossen en het Arboretum zijn echter aangeplant en de weilanden zijn ooit ingezaaid geweest met engels raaigras. De aanwezige struiken zijn

grotendeels aangeplant maar een klein deel in de bossen is waarschijnlijk spontaan opgekomen.

- Beheer gericht op het nabootsen van natuurlijk processen;

Het beheer van de afgelopen jaren is gericht geweest op het open houden van het landschap, de veiligheid van de recreant en de waterbergende functie van de waterelementen. Een natuurlijk proces als verlanding heeft op kleine schaal plaatsgevonden in de poel maar het beheer is om die verlanding terug te zetten. Het natuurlijke proces van verruiging en dichtgroeien van open gebieden met bos en struweel heeft in Hof van Limburg tot nu toe weinig kans gehad.

- Recreatieve inrichting naar de aard van het terrein en mits de natuurlijke processen niet beïnvloed worden;

De recreatieve inrichting van Hof van Limburg is naar aard van het terrein. Natuurlijke processen worden niet beïnvloed door de recreatie.

- Functionele perceelsindeling in minder dan 25% van het terrein;

De functionele perceelsindeling is meer dan 25% van het terrein.

- Er mag worden ingegrepen in de populatieomvang van de grote herbivoren;

Er zijn geen grote herbivoren als grazers uitgezet, maar er is gekozen voor begrazing in de zomermaanden met melkvee en schapen.

2.5 Toekomst

Natuurmonumenten wil blijven investeren in verbindingen tussen natuurgebieden. Als zich in de toekomst een kans voordoet om de aansluiting van Hof van Limburg op de natuurgebieden in de omgeving te verbeteren, wil Natuurmonumenten die kans wel proberen te benutten.

Natuurmonumenten ziet dit gebied eerder als een stapsteen dan een natuurgebied waar zeldzame soorten gaan voorkomen. Het gebied wordt momenteel al zo ernstig ingeklemd door bebouwing en infrastructuur dat de functie als stapsteen momenteel al beperkt is.

Gelet op de beperkte potenties voor verbindingen, het parkachtige karakter, de randvoorwaarden vanuit de omgeving en het ontbreken van provinciale SNL vergoeding is Hof van Limburg geen gemakkelijk natuurgebied voor Natuurmonumenten.

3 Visie op natuur

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk geeft de visie weer op het water, de bossen en de graslanden van Hof van Limburg. De twee bostypen worden samen behandeld omdat er geen verschil is in kenschets, natuurvisie en maatregelen.

Daarnaast maakt Natuurmonumenten onderscheid tussen maatregelen die alleen gerealiseerd kunnen worden mét de inzet van vrijwilligers, en maatregelen die gerealiseerd kunnen worden zonder inzet van vrijwilligers. Indien de vrijwilligers (tijdelijk) wegvallen, zal Natuurmonumenten in ieder geval de maatregelen uitvoeren die zonder de vrijwilligers uitgevoerd worden.

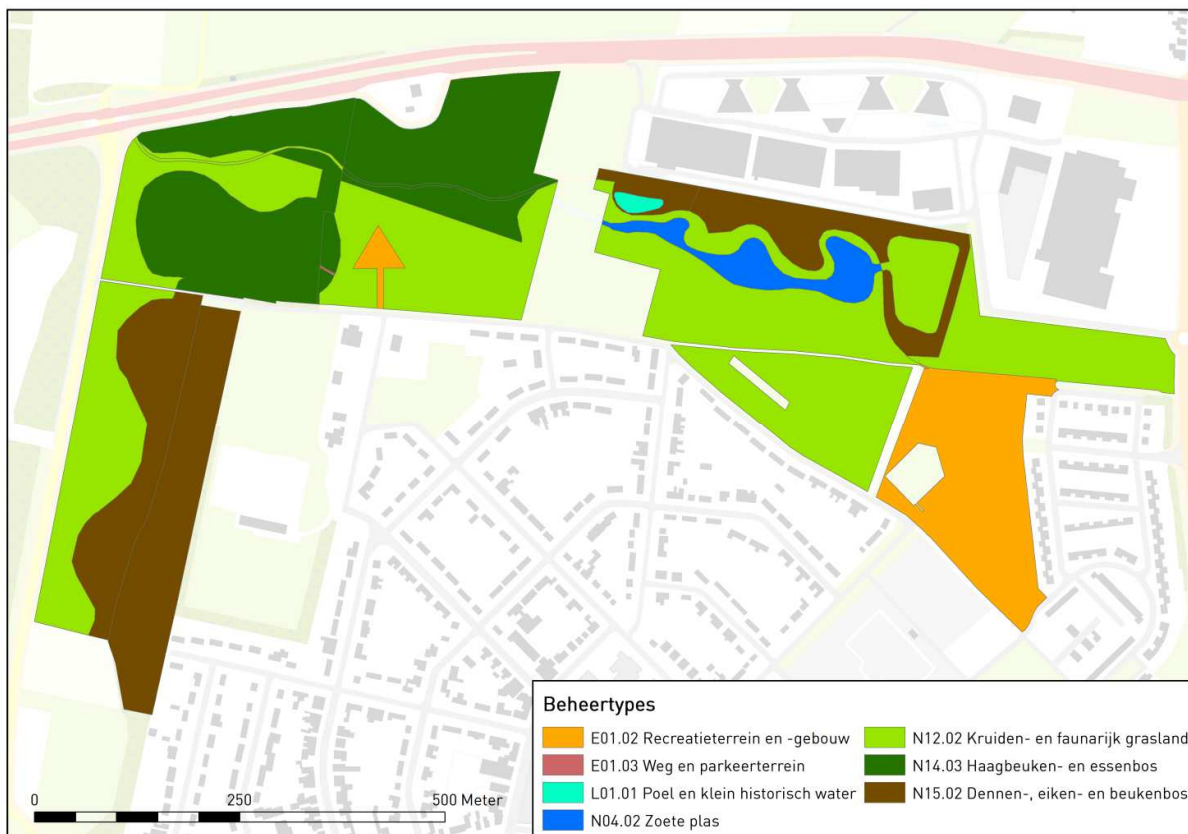
Natuurmonumenten geeft er de voorkeur aan om de maatregelen samen met vrijwilligers te realiseren.

Tussen de beheertypen 'huidig' en de beheertypen 'ambitie' zit geen verschil. Er is dus geen ontwikkelopgave naar een groter oppervlak van een beheertype, of naar andere beheertypen dan zoals ze nu op de kaart staan. Wel streeft Natuurmonumenten naar verbetering in de kwaliteitsscore van de beheertypen.

Tabel 1: huidige kwaliteitsscore en ambitie beheertypen Hof van Limburg

Beheertype	Beoordeling huidig	Expert judgement	Ambitie
N04.02 Zoete plas	Laag	Laag	Midden
N12.02 Kruiden- en Faunarijk grasland	Laag	Midden	Midden
N14.03 Haagbeuken-essenbos	Laag	Laag-Midden	Midden
N15.02 Dennen- eiken- en beukenbos	Laag	Laag-Midden	Midden

Kaart 3: de beheertypen van Hof van Limburg

3.2 N04.02 Zoete plas

Kenschets

Binnen het gebied ligt 1 ha aan N04.02 Zoete plas. Het gaat om het retentiebekken dat gevuld wordt met overtollig water van de wijk Lindenheuvel en winkelzone Gardenz. Het is een zeer ondiepe plas (< 50 cm) met steile oevers. Vroeg in het jaar groeien er waterplanten in en groeit er moerasvegetatie langs de oever groeien (mondelijke mededeling wijkbewoners). De oevers van de plas zijn bereikbaar voor de runderen die in het aangrenzende weiland grazen. In de loop van de zomer worden de waterplanten en de oevervegetatie opgegeten.

In het water zwemt veel jonge vis en een uitgezette (koi)karper. Visetende vogels (reiger, aalscholver) zijn regelmatig te zien op de oever. In het verleden waren er ook exotische moerasschildpadjes te vinden. Nabij de Zoete plas, in een natte laagte in N15.02 Dennen-, eiken- en beukenbos, werden in 2006 larven van de rugstreeppad gezien. Het is niet duidelijk of rugstreeppad nog aanwezig is op Hof van Limburg.

Toekomst

De vegetatie in en langs het water is nu slecht ontwikkeld, hetgeen ongunstig is voor allerlei kleine waterdieren zoals salamanders, visjes, libellen en kikkers. Ook op de oevers mag de vegetatie wel hoger en diverser dan de korte grasmat die er nu groeit.

De huidige kwaliteitsscore is nu 'laag'. Het streven is de kwaliteitsscore van Zoete plas op 'midden' te krijgen met behulp van maatregelen als het (tijdelijk) weren van de koeien en het gefaseerd laten maaien van de oevers. Een nog hogere kwaliteitsscore vergt grondverzet (glooiend maken van de oevers) en grondverzet is kostbaar. Bovendien heeft Zoete plas in eerste instantie een

waterbergende functie en komt natuur op de tweede plaats. Hoge investeringen in een hogere natuurkwaliteit worden hierdoor niet gerechtvaardigd.

De functionaliteit en het onderhoud van de retentiebekken verzorgt de gemeente Sittard-Geleen. Natuurmonumenten is niet aansprakelijk wanneer door slecht onderhoud van de bergbezinkbassins, duikers en retentiebekken de capaciteit van de wateropvang minder wordt.

Maatregelen

Maatregelen die worden gerealiseerd:

- De ontwikkeling van moerasvegetatie en waterplantenvegetatie wordt gestimuleerd door de koeien (tijdelijk) te weren. Dit kan door een hek of draad te plaatsen.

Extra maatregelen die alleen uitgevoerd kunnen worden met inzet van vrijwilligers:

- Aan de vrijwilligers wordt gevraagd om de oevers voortaan gefaseerd te maaien

3.3 N12.02 Kruiden- en Faunarijk grasland

Kenschets

In Hof van Limburg ligt 16 ha aan N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland. Het grootste deel hiervan bestaat uit twee centraal gelegen grote weilanden. Daarnaast zijn er in het westelijke deel van Hof van Limburg nog twee kleinere weilanden die beplant zijn met linden. In het oosten liggen een geluidswal en een bergbezinkbassin die beiden het beheertype N12.02 hebben. Het kruiden- en faunarijk grasland wordt extensief begraasd door runderen. De huidige vee bezetting is 2 gve/ha. De geluidswal wordt beheerd met schapen. Het bergbezinkbassin wordt door de vrijwilligers van Natuurmonumenten gemaaid en pleksgewijs van wilgenopslag ontdaan.

In de weilanden groeit knoopkruid als enige kwalificerende SNL soort. In de directe omgeving van de weilanden groeien twee andere kwalificerende SNL soorten, gewone brunel en gewone margriet. Rode Lijst soorten die in het beheertype 12.02 zijn gezien, zijn torenvalk en boerenzwaluw. Buurtbewoners vertellen dat ze jagende vleermuizen gezien hebben boven het weiland. Daarnaast zijn er de afgelopen jaren reeën, dassen, konijnen en een vos gezien in dit beheertype.

Toekomst

Het bergbezinkbassin en de centrale en westelijke graslanden mogen veel bloemrijker en structuurrijker dan nu het geval is. Dit is veel beter voor de aanwezige insecten. Veel insecten overleven de winter in ongemaaide stroken gras en bloemrijke ruigten. In de zomer is er bovendien meer nectar aanwezig als de bloemen zich vanuit de ongemaaide stroken hebben uitgezaaid. Wel is het belangrijk om deze maatregelen te communiceren naar buurtbewoners en wandelaars, zodat er begrip ontstaat voor de ruigere vegetatie.

Bloemrijke stroken zijn ook eenvoudig te realiseren door bloemenmengsels uit te zaaien, en veel buurtbewoners geven aan dat ze dat een mooie oplossing zouden vinden. Natuurmonumenten is hier terughoudend in, omdat het een kostbare maatregel is. Veel zaaimengsels bevatten bovendien uitheemse soorten. Natuurmonumenten geeft de voorkeur aan bloemstroken die ontstaan door delen van ruigten en weiland ongemaaid te laten. Als er externe financieringsmogelijkheden zijn, en er inheemse streekeigen plantensoorten gebruikt worden zal Natuurmonumenten wel kunnen instemmen.

De huidige kwaliteitsscore van N12.02 is 'laag'. Een SNL-monitoring zal dit waarschijnlijk naar 'midden' brengen. Een kwaliteitsscore van 'hoog' is op termijn haalbaar in de weilanden als er meer structuur in komt in de vorm van braamstruwelen en solitaire bomen. Voor het

bergbezinkbassin is 'midden' de hoogst haalbare score. Het bergbezinkbassin heeft in eerste instantie een waterbergende functie, natuur komt hier op de tweede plaats. Meer structurelementen toelaten, in de vorm van struweel en solitaire bomen, brengt de waterbergende functie in gevaar.

De geluidswal zal verder begraasd worden met schapen. Indien mogelijk zal meer gestuurd worden op de ontwikkeling van structuur door een aangepast begrazingsdruk of door gedeeltes uit te rasteren. Voor de geluidswal is 'midden' waarschijnlijk de hoogst haalbare kwaliteitsscore. Schapenbegrazing leidt doorgaans niet tot meer kruiden en meer bijzondere soorten, wat wel een vereiste is voor de kwaliteitsscore 'hoog'.

Maatregelen

Maatregelen die worden gerealiseerd:

- Gefaseerd maaibeheer invoeren in de weilanden, eventueel tijdelijk uitrasteren (door vrijwilligers) van een stuk weiland als dit het gefaseerde maaibeheer niet meer structuur oplevert of verlagen van de begrazingsdruk.

Extra maatregelen die alleen uitgevoerd kunnen worden met inzet van vrijwilligers:

- Uitrasteren van stukjes weiland waar bloemrijke ruigte zich mag ontwikkelen
- Ruigte langs de paden gefaseerd maaien
- Eventueel inzaaien van de rand van een weiland met een bloemrijk mengsel (inheems zaad) bij aanwezige financiering

3.4 N14.03 Haagbeuken en essenbos en N15.02 Dennen- eiken en beukenbos

Kenschets

In het gebiedje ligt 7,7 ha N14.03 Haagbeuken-en essenbos en 7,1 ha N15.02 Dennen- eiken en beukenbos. Deze bossen zijn nog vrij jong en allemaal twintig jaar geleden aangeplant. De aanplant bestaat onder andere uit zomereik, gewone esdoorn, gewone es, beuk. In deze jonge bossen is (nog) geen sprake van een goed ontwikkelde structuur. Dikke bomen ontbreken, er is geen gelaagde boomfase en dode bomen, staand dan wel liggend, zijn er ook niet veel. Wel zijn er langs het pad enkele open plekken gemaakt die begroeid zijn met bloeiende ruigtekruiden.

In de bloemrijke ruigte langs het pad groeien koninginnekruid, late guldenroede (exoot) en donderkruid. Donderkruid is een kwalificerende SNL soort voor N14.03, maar hij groeit in N15.02. Kwalificerende SNL soorten die in beide typen zijn gezien, zijn groene specht en boomklever. Een bijzondere en beschermde nachtvlinder die in 2019 in N15.02 werd gezien, is de Spaanse vlag. In 2006 werden larven van de rugstreppad gezien in een natte laagte in N15.02. Het is niet duidelijk of deze beschermde soort nog in Hof van Limburg voorkomt.

Toekomst

Natuurmonumenten zet in op de ontwikkeling naar structuurrijke, gelaagde bossen met dikke, oude bomen en veel dood hout. Bovendien moeten er open plekken zijn met bloeiende kruiden en wil Natuurmonumenten dat er goed ontwikkelde zoom- en mantelvegetaties langs de bosrand groeien. Individuele open plekken moeten de kans krijgen op natuurlijke wijze weer dicht te groeien met bomen en struiken. Door cyclisch kapbeheer worden steeds nieuwe plekken gecreëerd. Dit is een dure beheervorm die bovendien sterk afhankelijk is van de inzet van vrijwilligers. Daarom is het de vraag of Natuurmonumenten deze vorm van beheer op lange termijn kan vol houden. Bovendien is het belangrijk om deze manier van beheer te communiceren naar de buurtbewoners en bezoekers van Hof van Limburg, zodat er begrip ontstaat voor de kap-acties.

Er zijn alternatieven voor het kappen van bomen, die minder weerstand oproepen en natuurlijker ogen. Open plekken kunnen ook spontaan ontstaan door windval. Mantel- en zoomvegetaties kunnen ook spontaan ontstaan wanneer het hek een paar meter van de bosrand af wordt gezet. De grasstrook die overblijft tussen het bos en het weiland wordt dan niet meer begraaasd, en zal begroeid raken met ruige kruiden en jong struweel. Terugzetten van de mantel- en zoomvegetaties kan dan gebeuren door de koeien tijdelijk weer toe te laten.

De huidige kwaliteitsscore van de bossen is 'laag'. Een SNL-monitoring zal dit waarschijnlijk naar 'midden' brengen. Een kwaliteitsscore van 'hoog' is niet haalbaar. Op lange termijn zullen de bossen de kenmerkende structurelementen wel ontwikkelen (dikke bomen, dood hout, tweede boomlaag, goed ontwikkelde struiklaag, etc.) maar de benodigde aantallen kwalificerende soorten zullen, gezien de geïsoleerde ligging van Hof van Limburg, ontbreken.

Maatregelen

Maatregelen die worden gerealiseerd:

- Ontwikkelen mantel- en zoomvegetaties door het hek van het weiland een paar meter terug te plaatsen. Terugzetten mantel- en zoomvegetaties door de koeien weer toe te laten
- Cyclisch beheer: oude open plekken dicht laten groeien met spontaan opkomende bomen en struiken. Nieuwe open plekken kunnen op andere plaatsen in het gebied door windval ontstaan.

Extra maatregelen die alleen uitgevoerd kunnen worden met inzet van vrijwilligers:

- Ontwikkelen mantel- en zoomvegetaties door een flinke strook tussen hek en bos te kappen. Grote stammen uitslepen en elders in het bos laten liggen.
- Cyclisch beheer: de mantel- en zoomvegetaties kunnen eens in de 10-15 jaar opnieuw worden teruggezet, of elders opnieuw worden ontwikkeld
- Ontwikkelen open plekken door eens in de 10 jaar enkele vierkante meters bos te kappen.
- Cyclisch beheer: oude open plekken dicht laten groeien met spontaan opkomende bomen en struiken. Nieuwe open plekken kunnen op andere plaatsen in het gebied worden gemaakt.

3.5 L01.01 Kleine poel en historisch water

Kenschets

Binnen het gebied ligt 0,1 ha aan L01.01 Poel en klein historisch water. Het betreft één kleine amfibieënpoel ten noorden van het retentiebekken, vlakbij het wandelpad.

De poel ligt een deel van de dag in de schaduw en is heeft een goed ontwikkelde moerasvegetatie van biezen, riet en kattenstaart. Er zijn poelkickers in gezien en buurtbewoners geven aan dat er ook libellen en salamanders in leven. Het is niet duidelijk om welke soorten salamanders en libellen het zou gaan.

Toekomst

De poel is onderdeel van de waterbeheersing van de omgeving en bedoeld als wateropvang. Overtollig regenwater afkomstig van de aangrenzende winkelzone wordt onder andere in deze kleine poel opgevangen. Tegelijkertijd is de poel bedoeld als leefgebied voor amfibieën en libellen. De poel wordt opgenomen in het poelenplan.

Maatregelen

Maatregelen die worden gerealiseerd:

- In de toekomst zal het slib uit de poel moeten worden geschept.

Extra maatregelen die alleen uitgevoerd kunnen worden met inzet van vrijwilligers:

- De poel wordt jaarlijks opgeschoond door vrijwilligers.

3.6 E01.02 Recreatieterrein en -gebouw

Kenschets

Binnen het gebied ligt 4 ha aan E01.02 Recreatieterrein en -gebouw. Het gaat om de uitkijkheuvel in het weiland en het Arboretum aan de oostkant van het gebied.

De uitkijkheuvel is beplant met bomen en wordt door de koeien begraasd.

Het Arboretum is beplant met inheemse en uitheemse bomen. De boomsoorten die er zijn aangeplant, worden ook verkocht in de winkelzone naast Hof van Limburg. Bij de aanleg van het Arboretum was het achterliggende idee dat wandelen in het Arboretum mensen verleidt een boom te kopen. Het is niet onderzocht of het ook op die manier werkt. Op de informatiebijeenkomst gaven buurtbewoners (12 personen) aan dat ze zo nooit naar het Arboretum hebben gekeken.

Tussen de bomen groeit een vrij ruige, redelijk kruidrijke vegetatie. Er is een vochtige laagte (droge poel) waarin veel kattenstaart staat; hier huist ook een populatie kattenstaartdikpoot (wilde bij).

In het Arboretum staan hoogspanningsmasten. De netwerkbeheerder, Tennet, is voornemens om de kabels onder de grond te leggen.

Er zijn de afgelopen jaren veel bomen doodgegaan in het Arboretum. Door de buurtbewoners wordt gespeculeerd of de bodemkwaliteit mogelijk de oorzaak is van het afsterven. De langdurige droogte van de afgelopen 2 jaar is mogelijk ook een oorzaak.

Toekomst

De gemeente beheert het Arboretum. Natuurmonumenten wil graag dat de kruidlaag bloemrijker wordt. Ook moet er ruimte zijn voor spontane opslag van bomen en struiken. Vervanging van de afgestorven bomen is pas aan de orde als de herinrichting door Tennet is afgerond en duidelijk is wat de oorzaak is van de sterfte.

Maatregelen

Maatregelen die worden gerealiseerd:

- Boomsterfte Arboretum bij de gemeente onder de aandacht brengen

Extra maatregelen die alleen uitgevoerd kunnen worden met inzet van vrijwilligers:

- Wilgen rondom de droge poel jaarlijks weghalen of knotten

Maatregelen die de gemeente Sittard-Geleen gevraagd wordt uit te voeren:

- Vegetatie eenmaal per drie jaar maaien in plaats van jaarlijks
- Langs de paden en achter de huizen jaarlijks of twee keer per jaar maaien
- Oorzaken boomsterfte achterhalen
- Herplant afgestorven bomen na herinrichting door Tennet

3.7 Toetsbare doelen en monitoring

De toetsbare doelen voor Hof van Limburg zijn de SNL-doelen. Deze doelen worden gemonitord volgens SNL-systematiek. Er zijn géén aanvullende doelen geformuleerd voor Hof van Limburg en er wordt ook geen aanvullende monitoring uitgevoerd. In de N12.02 graslanden wordt aanvullend op de SNL-monitoring een graslandfasekartering uitgevoerd. Met een graslandfasekartering kan snel worden gezien of de kruidenrijkdom toeneemt, wat vaak niet uit de SNL-monitoring naar voren komt. De karterder kost het weinig extra tijd of moeite. Er zijn geen eerdere SNL-metingen verricht: de eerstvolgende SNL-meting is de nulmeting. Wel moet er een extra controle worden verricht om de aan- of afwezigheid van rugstreeppad in Hof van Limburg vast te stellen.

Tabel 2: Toetsbare doelen en monitoring Hof van Limburg

SNL Beheertype	SNL-monitoring	Frequentie monitoring
N12.02 Kruiden en faunarijk grasland	Structuur, kwalificerende soorten, Rode lijstsoorten. Aangevuld met graslandfasekartering	1/6 jaar

SNL Beheertype	SNL-monitoring	Frequentie monitoring
N14.03 Haagbeuken en essenbos	Structuur, kwalificerende soorten, Rode lijstsoorten	1/6 jaar
N15.02 Dennen, eiken en beukenbos	Structuur, kwalificerende soorten, Rode lijstsoorten	1/6 jaar

4 Visie op recreatie

Kenschets

Hof van Limburg heeft een belangrijke recreatieve functie voor de naastgelegen wijk Lindenheuvel. Er wordt in gewandeld en de fietspaden sluiten aan op regionale fietsnetwerken. Er zijn veel mensen die hun hond los laten lopen. Dit leidt tot beperkte ergernis. Natuurmonumenten is door buurtbewoners gevraagd om een hondenlosloopzone en een niet-losloopzone in te stellen. Helaas kan Natuurmonumenten hieraan niet voldoen omdat ze niet over voldoende toezichthouders beschikt om de handhaving hiervan te garanderen. Tijdens de informatiebijeenkomst gaven andere buurtbewoners aan dat ze elkaar blijven aanspreken op de overlast die loslopende honden kunnen veroorzaken, maar dat ze ook heel blij zijn dat hun hond daar los kan lopen.

De uitkijkheuvel wordt door de lokale jeugd gebruikt als hangplek. Buurtbewoners spreken hen aan als ze overlast veroorzaken (afval achterlaten, vuurwerk afsteken).

In Hof van Limburg wordt het zwerfvuil opgeruimd door de buurtbewoners.

Toekomst

Er komt géén hondenlosloopgebied. Aanspreken van hangjeugd en opruimen van zwerfvuil gebeurt door buurtbewoners. De bestaande wandelpaden en fietspaden blijven gehandhaafd.

5 Uitvoering

5.1 Samenwerkingspartners

Pachters

Voor de begrazing van de graslanden en de geluidswal werkt Natuurmonumenten samen met twee pachters. Deze samenwerking verloopt soepel en zonder klachten.

Gemeente Sittard-Geleen

Voor het beheer van het Arboretum werkt Natuurmonumenten samen met de gemeente Sittard-Geleen. Het contact met de gemeente is minder rechtstreeks dan met de pachters en de lijntjes worden als lang ervaren. In het verleden zijn er misverstanden geweest, zoals het afmaaien van boompjes en struiken die Natuurmonumenten net had aangeplant. Voor het onderhoud van het Arboretum huurt de gemeente verschillende aannemers en hoveniers in, hetgeen afspraken maken over het beheer bemoeilijkt. De communicatie met de gemeente, en tussen de gemeente en haar aannemers, kan beter. Natuurmonumenten neemt contact op met de gemeente over het beheer en het afsterven van de bomen van het Arboretum.

Gardenz

Het contact tussen de winkelzone Gardenz en Natuurmonumenten is beperkt, maar naar tevredenheid. Bij wijze van inbraakpreventie heeft de beheerder van Gardenz een grote takkenril laten maken tussen Hof van Limburg en de winkelzone. De takkenril werkt naar behoren en beide partijen zijn tevreden over de samenwerking.

Hoogspanningsleidingen andere nutsvoorzieningen

De hoogspanningsmasten boven het Arboretum worden door Tennet onderhouden. Het is nog niet bekend wanneer de kabels onder de grond worden gelegd maar dit lijkt ergens de komende jaren te gaan gebeuren. Bovendien hebben de vrijwilligers opgemerkt dat er in de grond van Hof van Limburg nog gasleidingen en oude, ongebruikte rioolbuizen zouden liggen. Het is bij niemand bekend waar die exact liggen en in hoeverre Tennet hier rekening mee gaat houden. De communicatie met Tennet is op deze punten nog niet goed. Natuurmonumenten zal terughoudend zijn met extra beheer of maatregelen op de strook waar de ondergrondse leiding is gepland tot deze onder de grond ligt.

5.2 Vrijwilligers in beheer

Hof van Limburg beschikt over een vast team van 3 tot 8 vrijwilligers, die het beheer van Hof van Limburg op zich hebben genomen. Zij hebben machines van Natuurmonumenten in bruikleen, waaronder een maaimachine. Aansturing van de vrijwilligers door Natuurmonumenten gebeurt door regelmatig te overleggen.

Daarnaast zijn er in de wijk veel buurtbewoners bereid om (half)jaarlijks mee te helpen. Tot drie jaar geleden faciliteerde Natuurmonumenten 'buurtdagen', waarbij geheel Lindenheuvel middels briefjes en Facebook werd uitgenodigd om mee te helpen met allerlei kleine beheerklusjes. De rol van Natuurmonumenten beperkte zich tot het aandragen van voldoende gereedschap, koffie en thee voor iedereen en een tent opzetten. De vrijwilligers prikten een datum, verzorgden de communicatie naar de rest van de wijk en zorgden dat er voldoende klusjes te doen waren. Tijdens de informatiebijeenkomst op 1 november 2019 werd voorgesteld om de buurtdagen weer op te pakken.

5.3 Maatregelentabel

Maatregelen die worden gerealiseerd
SNL-monitoring laten uitvoeren, eventueel aangevuld met graslandfasekartering.
Controle aanwezigheid rugstreeppad
De ontwikkeling van moerasvegetatie en waterplantenvegetatie langs het retentiebekken stimuleren door de koeien (tijdelijk) te weren.
Poel opnemen in een poelenplan. Op termijn moet de sliblaag verwijderd worden
Gefaseerd maai-beheer in de weilanden invoeren
Begrazingsdruk verlagen in de weilanden indien gefaseerd maaien niet de gewenste structuur oplevert
Ontwikkelen mantel- en zoomvegetaties door het hek terug te plaatsen. Terugzetten van de mantel- en zoomvegetaties gebeurt door de koeien weer toe te laten.
Cyclisch beheer: oude open plekken dicht laten groeien met spontaan opkomende bomen en struiken. Nieuwe open plekken kunnen op andere plaatsen in het gebied spontaan door windval ontstaan
Gemeente vragen om de oorzaken van de boomsterfte in het Arboretum te achterhalen
Extra maatregelen die alleen uitgevoerd kunnen worden met inzet van vrijwilligers
De poel wordt jaarlijks opschonen
De oevers van het retentiebekken gefaseerd maaien
Uitrasteren van stukjes weiland waar bloemrijke ruigte zich mag ontwikkelen indien gefaseerd maaien niet de gewenste structuur oplevert
Ruigte langs de paden gefaseerd maaien
Eventueel inzaaien van de rand van een weiland met een bloemrijk mengsel (inheems zaad) bij aanwezige financiering
Ontwikkelen mantel- en zoomvegetaties door een flinke strook tussen hek en bos te kappen. Grote stammen uitslepen en elders in het bos laten liggen.
Cyclisch beheer: de mantel- en zoomvegetaties kunnen eens in de 10-15 jaar opnieuw worden teruggezet, of elders opnieuw worden ontwikkeld
Cyclisch beheer: oude open plekken dicht laten groeien met spontaan opkomende bomen en struiken. Nieuwe open plekken kunnen op andere plaatsen in het gebied worden gemaakt.
Ontwikkelen open plekken door eens in de 5-10 jaar enkele vierkante meters bos te kappen.
Arboretum: wilgen rondom de droge poel jaarlijks weghalen of knotten
Jaarlijkse buurt-dag organiseren

Literatuur

Stortelder, A.H.F., K.W. van Dort, J.H.J. Schaminée, N.A.C. Smits(2001): Beheer van bosranden. Van scherpe grens naar soortenrijk gradiënt. KNNV Uitgeverij

Vereniging Natuurmonumenten, 2012. Handboek Beheercyclus, 's-Graveland.

Bijlage: verslag informatiebijeenkomst

Verslag informatieavond Hof van Limburg

Vrijdag 1 november, 19.00 uur

Locatie: 't Volkshoes in de wijk Lindenheuvel, Geleen

Verslag: Tefke van Dijk

Organisatie

Iris Niemeijer, Ecologisch adviesbureau Stachys

Frans Reijnen, Natuurmonumenten

Gaby Bollen, Natuurmonumenten

Welkomstwoord

Frans heet de twaalf aanwezige wijkbewoners en vrijwilligers van harte welkom Frans geeft aan dat het bericht op Facebook achteraf gezien niet handig was en benadrukt dat het wijkplatform hier niet verantwoordelijk voor is maar Natuurmonumenten zelf. Met sociale media kan communicatie snel (verkeerd) gaan en deze bijeenkomst is in eerste instantie bewust klein gehouden omdat er geen grote wijzigingen in het beheer worden voorgesteld. Het is de vraag of het verstandig is om dan de hele buurt uit te nodigen.. Frans geeft aan: als overleg in een grotere groep nodig blijkt, dan kunnen we dat alsnog organiseren.

Over de informatieavond

Natuurmonumenten evalueert het beheer eens in de 6 jaar en wat er eventueel anders kan of moet. Dat gebeurt met een natuurvisie en kwaliteitstoets. Bij Hof van Limburg gaat het onder meer over om het beheer met vrijwilligers, het contact met de boer en de afstemming met de gemeente over het terrein.

Iris Niemeijer van Ecologisch adviesbureau Stachys heeft op verzoek van Natuurmonumenten gekeken naar de aanwezige flora en fauna in het gebied.

Presentatie over de flora en fauna, door Iris Niemeijer

Iris geeft om te beginnen een beeld van het gebied, dat vrijwel alle aanwezigen goed kennen. Het is een geïsoleerd stuk groen tussen de snelweg, bebouwing en DSM. Qua natuur is er weinig kans voor dieren die zich over land of door water verplaatsen.

Functies

Het gebied heeft verschillende functie, waarbij recreatie bovenaan staat. Mensen gaan er wandelen, fietsen en laten de hond uit. Het is dan ook niet geschikt voor natuur die niet tegen verstoring kan. Overige functies zijn natuur, waterbuffering en educatie (in het Arboretum).

Wat wil Natuurmonumenten?

Natuurmonumenten geeft prioriteit aan een aantal zaken:

- Onderhoud, zoveel mogelijk door vrijwilligers (met bruikleen van machines)
- Behoud van bestaande natuur
- Verhogen van de biodiversiteit
- Onderhoud aan poortjes en hekken
- Kosteneffectief beheer

Natuurtoets

Iris is in augustus in het gebied geweest. Ze heeft haar bevindingen onderverdeeld in *Weilanden*, *Bossen*, *Waterbuffer 1*, *Waterbuffer 2*, *Amfibieënpoel*, *Arboretum* en de *Moeraszone Arboretum*.

Weilanden

De aanwezige weilanden bevatten weinig bloemen en weinig structuur maar hebben wel potentie voor insecten en planten. Er lopen koeien en het wordt netjes gemaaid. Dat is de wens in beheer, door aangrenzende bewoners.

Aanbevelingen: maak de weilanden bloemrijker. Dat kan door:

- Lagere graasdruk (minder koeien)
- Gefaseerd maaien (deel gras laten staan)
- Randen inzaaien (liefst zaaien vanuit natuur zelf, niet ingezaaid)

Dat is goed voor biodiversiteit.

Reacties van bewoners/vrijwilligers:

- In het voorjaar staan er meer bloemen.
- In het gebied zijn voldoende insecten, zoals vlinders, hoornaars en hommels.
- Moet je je als beheervrijwilliger bijscholen om alle planten en insecten te kunnen herkennen? (Nee, dat is niet nodig.)

Bossen

De aanwezige bossen zijn aangeplant en jong. Naarmate het ouder wordt, krijg je dood hout met van daarin van alles. Denk aan paddenstoelen, mossen, spechten en uilen.

Open plekken in de bossen zijn ook goed voor de biodiversiteit en vrijwilligers hebben plekken opengemaakt. Dat is mooi, want daar staan veel bloemen en die zijn weer belangrijk voor insecten, muizen en vogels.

Aanbevelingen: maak meer inhammen en open plekken in het bos

Opvallend is verder dat er een scherpe overgang is tussen weiland en bos. Dat is geen natuurlijke overgang. De mantel- en zoomvegetatie ontbreekt. Deels komt dat door de scherpe overgang tussen de begrazing met koeien en het bos..

Aanbevelingen: creëer meer zachte overgangen. Dat kan bijvoorbeeld door het hek te verplaatsen of de bosrand terug te zetten (door lokaal kappen).

Waterbuffer 1

De natuurfunctie is hier niet de belangrijkste en dat is te zien. Er is weinig moerasvegetatie (waterplanten). Dat komt door de begrazing. In het water zit wel veel (jonge) vis en er is potentie voor libellen.

Reacties van bewoners/vrijwilligers:

- Is het water schoon?
- De grond lijkt omhoog te komen.

Reactie Iris: In het water groeien planten en waterlelies en er zitten vissen. Dat is een goed teken.

Aanbevelingen: verlagen van de begrazingsdruk in de waterpartij.

Waterbuffer 2

Dit is een bloemrijk grasland. Het is een waterbuffer dat als overloopegebied minstens een keer per jaar onder water staat.

Aanbevelingen: niets aan doen.

Amfibieënpoel

Deze poel wordt onderhouden door de vrijwilligers. Er zijn kikkers, libellen en salamanders.

Aanbevelingen: om meer zon in de poel te krijgen, kun je bomen langs de rand weghalen. Het is twijfelachtig of je dit moet doen, want meer zon is eigenlijk niet nodig.

Reacties van bewoners/vrijwilligers:

- Het is allemaal hemelwater dat in de poel komt.
- Het is een zonnige plek.
- Hij staat ook wel droog.

Arboretum

Het Arboretum had van oorsprong een educatieve functie, namelijk dat bezoekers de bomen zouden bewonderen en ze vervolgens zouden aanschaffen in het nabijgelegen tuincentrum. Dat heeft echter nog geen bezoeker gedaan, voor zover bekend.

Door de warme zomers zijn veel bomen doodgegaan. Nieuwe aanplant is mogelijk na circa 2020. Vanuit de gemeente is er het plan om niet jaarlijks te maaien, maar eens in de twee, drie jaar. Hierdoor wordt het wat ruiger onder de bomen, met struiken etc.

Reacties van bewoners/vrijwilligers:

- De grond in het Arboretum is verkeerd, die is niet goed voor de bomen. Mogelijk is de grond verontreinigd door een wasserij?
- De afgelopen jaren zijn er circa vijftien bomen weggehaald door de gemeente en daar is niets nieuws voor in de plaats gekomen.

Tip van Natuurmonumenten: bewoners en vrijwilligers kunnen ook zelf lokale bomen opkweken en planten. Dan komen er wellicht meer bomen die kunnen omgaan met de zware omstandigheden. Misschien is het wel verstandig om eerst uit te zoeken wat er in de grond zit.

Moeraszone in arboretum

Ook hier is sprake van jaarlijks onderhoud door de vrijwilligers. Er staan heel veel kattenstaarten (mooi!) en dat zorgt voor de vondst van de kattenstaartdikpoot (een wilde bij met gifgroene dijen). Dit is een vrij algemene bijensoort.

De geluidswal in deze zone is weinig bloemrijk en heeft weinig structuur. Hij is slecht maaibaar met machines en daarom is er sprake van schapenbegrazing. Dit is praktisch beheer en het is de wens om dit te handhaven. Hierdoor blijven grasachtigen de overhand houden want schapen eten eerst de kruiden en dan pas het gras.

Aanbevelingen: gewoon zo laten, niets aan doen.

Kansen voor de natuur

In het gebied heeft Iris de spaanse vlag gespot, een beschermde nachtvlindersoort (prachtig!). Het was een enkeling, het betekent niet dat er een populatie in het gebied is. De spaanse vlag heeft een goed jaar achter de rug.

Reacties van bewoners/vrijwilligers:

In het gebied worden ook veel koninginpages gezien, ook een hele mooie vlinder.

Aanbevelingen:

- Voor meer bloemrijke weilanden: gefaseerd maaien en eventueel stroken inzaaien.

- Voor meer watervegetatie: koeien uit het water weren.
- Voor meer gevarieerde bossen: mantel- en zoomvegetaties aanleggen/ laten ontstaan en oud bos laten ontstaan met dood hout.

Reacties van bewoners/vrijwilligers:

- Vrijwilligers hebben de bramenstruiken teveel teruggebracht en er is teveel aandacht voor koeien. Rondom het park zijn ook heel veel bijenkasten, waarom staan er geen bijenkasten in het park?

Reactie Natuurmonumenten:

Honingbijen zijn concurrenten van wilde bijen en Natuurmonumenten plaatst dan ook bewust geen bijenkasten in natuurgebieden.

Kansen voor recreatie

Het gaat hier om landschapsbeleving. Wat willen de bewoners en vrijwilligers? Meer bloemen en bijen? Ruige stukjes in of uit het zicht?

Qua beheer kunnen we de begrazing door koeien en schapen handhaven maar in het maai-beheer enkele ruige stukjes laten staan.

Loslopende honden zijn niet toegestaan in het gebied maar Natuurmonumenten kan hierop niet handhaven. De hond uitlaten kan leuk zijn voor de contacten, maar sommige mensen mijden een park door honden. Er lijkt een redelijk balans gevonden te zijn tussen hondenbezitters en overige gebruikers.

PAUZE

De centrale vraag van de avond: wat wil de buurt?

Wandelen in het groen?

- Ja, op de paden.
- Het is fijn om dit park dichtbij huis te hebben.
- Mensen gaan veel meer sporten in het groen.
- De groepen eerstejaars militairen zijn wel een ergernis, die zouden de vegetatie vernielen.

Samen buiten werken in het groen?

- Is de groep van vier vrijwilligers genoeg? Zij krijgen ook hulp van prikkers die zwerfafval ophalen. Is dat voldoende?
- Zijn er zorgen om de toekomst? Als de vrijwilligersgroep wegvalt, wie pakt het dan op?

Als idee komt naar voren dat het goed is om meer beheerbijeenkomsten te plannen, vaker dan één keer per jaar. Dat is goed voor mensen die een baan hebben, want die kunnen niet altijd. Deze bijeenkomsten moeten dan tijdig worden aangekondigd, bijvoorbeeld op Facebook of met briefjes huis-aan-huis.

Meer bloemen? Meer bijen? Meer vogels?

- Ja, graag meer diversiteit.
- Kunnen we als vrijwilligers zaad krijgen voor bloemen? (Beter is het om planten zelf te laten voortplanten. Maak gebruik van de natuurlijke zaden in het gebied! Daarvoor is gefaseerd maaien nodig)
- In het gebied is best een muizenplaag. Kunnen er kasten komen voor uilen of torenvalk?

Reactie Natuurmonumenten:

Vogelkasten kunnen er zeker komen omdat het om een jong bos gaat, maar het onderhoud moet door vrijwilligers worden gedaan. In oude bossen is Natuurmonumenten terughoudend in het ophangen van kasten, omdat er dan genoeg mogelijkheden zijn voor vogels om eigen nesten te maken, in bomen of dood hout bijvoorbeeld.

In Hof van Limburg zijn ook eendennesten geweest in kreupelhout en er is een koppel patrijzen gezien.

Reactie Iris:

Over het gebied zijn weinig gegevens bekend en het is heel waardevol om dit soort waarnemingen te registreren. Om deze gegevens aan te leveren kunnen de bewoners en/of vrijwilligers een account aanmaken op waarneming.nl.

Loslopende honden?

Daarin zijn geen grote problemen in het gebied, afgezien van enkele meldingen over stropershonden.

Ruige natuur versus netjes opgeruimde natuur?

De wens van Natuurmonumenten is om meer ruige stukken te creëren door plaatselijk niet te maaien en ook koeien en honden weg te houden bij de waterbuffer. Ook de bewoners zijn hier voor. Uiteraard blijven we soorten als de Amerikaanse vogelkers en acacia actief bestrijden. Inheemse soorten zijn net zo goed en krijgen hierdoor meer kans.

Samenvattend:

Het gaat goed in Hof van Limburg. Ondanks verschillende meningen kunnen mensen goed samenleven in het gebied. Er zijn een aantal knoppen waar we nog aan kunnen draaien, denk aan het creëren van meer open plekken in het bos en ruigere plekken (zie [Aanbevelingen](#)).

Communicatie

Moeten we uitbreiden naar een grotere groep? Nee, luidt de algemene conclusie. Een korte terugkoppeling van de avond is voorlopig voldoende. Natuurmonumenten levert een samenvatting van het rapport van Iris over Hof van Limburg.

Verder is het wel belangrijk om aan bezoekers uit te leggen waarom er ruigere stukken komen in het gebied, dan snappen mensen wat de bedoeling is. Tijdens de natuurwerkdag is het ook goed om meer te vertellen over het gebied.

Rondvraag

- In het gebied heerst een muizenplaag, er zijn overal gaten en een roofdier ontbreekt.
- De paden zijn erg glad in winter. (Dit is een taak van de gemeente)
- Vorige week is er een konijn gevonden die was gebeten door een hond. Laten we in de gaten houden dat dit niet vaker gebeurt.
- Vorig jaar is er in het Arboretum flink aangepoot via Natuurmonumenten maar de gemeente heeft alles een week later weggemaaid. Helaas zijn de lijntjes met gemeenten vaak erg lang.
- Over vandalisme en stropershonden: probeer mensen aan te spreken en meld het! (Wees wel voorzichtig met aanspreken, niet iedereen is daarvan gediend)
- Het wijkplatform is onder de indruk van de betrokkenheid en aanwezige kennis.

